

เจ้าแผ่นดินนอนแรม

ในบริบทประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชาวลื้อ (ในฐานะชนชาติส่วนน้อย) กับชาวจีนและพรรคคอมมิวนิสต์จีน การพัฒนาเศรษฐกิจและการค้า ตลอดจนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่ดูเหมือนว่าจะดำเนินไปอย่างไร้วันสิ้นสุด ทว่ากลับยิ่งถูกเร่งเร้าเพิ่มความเร็วและขนาดความเข้มข้น มากขึ้นนับทวีคูณ ในบริบทของการพัฒนาระดับภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (และ One Belt One Road ของรัฐบาลจีน) เขตปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองปันนาคือ “ประตูการค้า” ที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงอันย้อนแย้งที่ก่อตัวขึ้น และพัวพันชะตากรรมของชาวลื้อสิบสองปันนา ที่ดำเนินไปในระดับข้ามชาติ เนื้อหาบทนี้นำเสนอ เหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์สังคมของชาวลื้อยุคปัจจุบัน คือ “เจ้าแผ่นดินนอนแรม” หรือการจัดงานศพเจ้าไท (ระหว่างเดือนตุลาคม 2560 - สิงหาคม 2561) หลังการสิ้นพระชนม์ของเจ้าหม่อมคำลือ (1 ตุลาคม 2560) กษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งรัฐจารีตสิบสองปันนา ในทำนองเดียวกันกับการรื้อฟื้นและสืบสานพระศาสนาที่ดำเนินมากกว่า 3 ทศวรรษก่อนหน้า พิธีกรรมเกี่ยวกับความตาย การจัดงานศพเจ้าไท ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาควบคู่ไปกับการสร้างพื้นที่พิธีกรรมอันสอดคล้องไปกับประเพณีวัฒนธรรมที่ชาวลื้อยังคงสืบสานและถือปฏิบัติอย่างยึดมั่นศรัทธา ขบวนการรื้อฟื้นดังกล่าวจะนำไปจึงเสมือนการสร้างและจารึกความทรงจำเกี่ยวกับ “ผู้นำจารีต” สะท้อนการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ ซึ่งแสดงปฏิบัติการผ่านการประกอบสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวลื้อในเขตปกครองตนเองชนชาติไทสิบสองปันนาปัจจุบัน

1. สิ้นเจ้าหม่อมคำลือ กษัตริย์องค์สุดท้าย

1 ตุลาคม 2560 ในห้วงยามที่เวลาบนประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ กำลังย่างเข้าสู่วันใหม่ของชาติ เจ้าหม่อมคำลือ หนึ่งในผู้นำจากยุคจารีตของสิบสองปันนาได้ลาจากโลกไป การเสียชีวิตของท่าน กษัตริย์ผู้กลายเป็นสามัญชน ในความรับรู้ของชาวลื้อทั้งในและนอกสิบสองปันนาบนแผ่นดินจีนกลายเป็นเรื่องของ “การสิ้นพระชนม์” ของพระเจ้าแผ่นดินองค์สุดท้าย

เกี่ยวกับชีวประวัติของท่าน ย้อนกลับไปราวต้นศตวรรษที่ 20 ก่อนที่สงครามโลกครั้งที่ 2 จะอุบัติขึ้นไม่นาน เจ้าหม่อมคำลือ ผู้เป็นราชบุตรของเจ้าแสนเมือง (พระอนุชาของกษัตริย์สิบสองปันนาองค์ก่อนซึ่งสิ้นพระชนม์ไป) ขณะนั้นยังทรงพระเยาว์ คือผู้ที่ถูกเลือกตามโบราณประเพณี ให้เข้าพิธียกยอสถาปนาขึ้นเป็นกษัตริย์ เป็นผู้นำเชิงสัญลักษณ์ของสิบสองปันนา ทว่าท่านก็เติบโตขึ้นมาในยุคที่สิบสองปันนา รัฐจารีตของชาวลื้อในเขตลุ่มน้ำโขงตอนบน ได้ตกอยู่ภายใต้อำนาจอของรัฐบาลจีนสาธารณรัฐภายใต้การนำของเจียง ไคเชก มากกว่าสามทศวรรษ

ปลายทศวรรษ 1940 ขณะที่ท่านยังคงศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยจงชิ่ง (ก่อนที่จะย้ายมาศึกษาต่อที่มหาวิทยาลัยยูนนาน) หลังสงครามกลางเมืองในจีน (ระหว่างกองทัพแดงของพรรคคอมมิวนิสต์กับกองทัพจีนคนละชาติ) สิ้นสุดลง รัฐจารีตของชาวไทลื้อล่มสลายแบบไม่หวนคืน สิบสองปันนาถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี 2496 ท่านจึงกลายเป็น "เจ้าแผ่นดินองค์สุดท้าย"

แม้จะไม่เคยได้วาระการปกครองรัฐจารีตสิบสองปันนา ทว่าเปลี่ยนสถานะเป็นสามัญชนในจีนยุคพรรคคอมมิวนิสต์ปกครองเมือง เจ้าหม่อมคำลือ ได้เข้าทำงานเป็นอาจารย์ นักวิชาการในสถาบันวิจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมของมหาวิทยาลัยของชนชาติส่วนน้อยแห่งยูนนาน นานกว่า 5 ทศวรรษ

ในบริบทของสิบสองปันนายุคใหม่ การจากไปของท่านในช่วงปลายของชีวิต คือเมื่ออายุได้ 89 ปีนั้น อาจดูเหมือนเป็นเรื่องที่ไม่มีความสำคัญใด กระนั้นความทรงจำของชาวลื้อก็หาได้มอดไหม้ไปกับไฟปฏิวัติวัฒนธรรม ความตายของท่าน กลายเป็นพลังปลุกตื่น นำไปสู่การรื้อฟื้นจารีต พิธีกรรมและความเชื่อเกี่ยวกับการจัดการกับ "งานศพ" ของเจ้าแผ่นดินในคดีของชาวไทลื้อ หลังการตายของท่าน (ในวันที่ 1 ตุลาคม 2560) เมื่อได้ประกอบพิธีตามจารีตและความเชื่อทางพุทธศาสนา ศพถูกเก็บไว้อีกราวๆ 10 กว่าวัน เพื่อรอการประกอบพิธีฌาปนกิจ (เนื่องจากเป็นช่วงวันชาติและเทศกาลหยุดยาว) ตามธรรมเนียมสมัยใหม่ของชาวจีนที่ มหานครคุนหมิง ยูนนาน เมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2560 ในพิธีเผาศพเจ้าแผ่นดิน มีทั้งเครือข่าย (ทั้งจากในและนอกประเทศจีน) และตัวแทนชาวเมืองจากสิบสองปันนาเข้าร่วมจำนวนหนึ่ง จากนั้นเจ้าอธิของเจ้าแผ่นดินจึงได้ถูกเคลื่อนย้ายกลับคืนสู่สิบสองปันนที่บ้านเกิดเมืองนอนเดิมของท่าน นำมาตั้งสวดอภิธรรม ณ วัดป่าเจ้า วัดหลวงของสิบสองปันนา กลางนครเชียงรุ่ง 3 วัน 3 คืน ระหว่างวันที่ 13-15 ตุลาคม 2560 จากนั้น ในวันที่ 28 ตุลาคม 2560 จึงได้มีการประกอบพิธี "เรียกขวัญ" เชิญดวงวิญญาณของท่านไปสู่ป่าอันเก่าแก่ของกษัตริย์สิบสองปันนาที่เมืองฮ่า (ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเชียงรุ่งประมาณ 30 กิโลเมตร บนฝั่งซ้ายของแม่น้ำของ) พิธีเรียกขวัญเจ้าแผ่นดินกลับสู่แผ่นดินถิ่นเกิดดังกล่าวถูกรื้อฟื้นขึ้นตามจารีตโดยชาวลื้อบ้านทัพ แห่งเมืองฮ่า เพื่อผลิตซ้ำคติความเชื่อและการเคารพจดจำนับถือเจ้าแผ่นดินของพวกเขา พระเจ้าแผ่นดินองค์สุดท้าย

ผ่านไประาว 1 ปี เมื่อวันที่ 17-18 สิงหาคม 2561 ที่ผ่านมา ได้มีการประกอบพิธีทางศาสนา และบรรจุอัฐิของเจ้าแผ่นดินองค์สุดท้ายไว้ใน "กุ้เจ้าแผ่นดิน" ซึ่งสร้างใหม่และตั้งอยู่ในบริเวณวัดหลวงสิบสองปันนา เหตุการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในรอบปีที่ผ่านมานอกจากจะเป็นเรื่องราวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และน่าสนใจยิ่ง เป็นความเคลื่อนไหวของสิบสองปันนายุคใหม่ ยังสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องงานศพของเจ้าไท ซึ่งมีประวัติศาสตร์และลักษณะร่วมกับจารีตความเชื่อต่างๆที่มีอยู่ในล้านนาในอดีต และยังมีหลงเหลือเป็นร่องรอยมาจนถึงปัจจุบัน

2. จาริตงานศพเจ้าไท

ในเอกสารพับสา¹ เขียนโดยผู้เฒ่าชาวลื้อ กล่าวถึง ความเชื่อตำนานเกี่ยวกับการตั้งเมือง พุดถึงเรื่องของความเชื่อผียักษ์ ผีเสื้อ แม่น้ำช่อง ในการให้เจ้าเมืองเข้าป่าไปล่ากวาง ตำนานบอกว่ายักษ์ (หรือพระอินทร์) บันดาลให้เจ้าเมืองออกล่าสัตว์ แล้วยักษ์ก็เนรมิตเป็นกวาง กวาง เรียกว่า “กวางคำ” (หรือกวางทอง) ภายหลังก็กวางคำหรือยักษ์ก็จับเจ้าเมืองไปกิน เจ้าเมืองกลายเป็นผี หลอกคนเมือง ต่อมาจึงให้เอาของ เอาอาหารมาเลี้ยง อันนี้คือความเชื่อ ตามตำนานที่เล่ามา เกี่ยวกับการเลี้ยงผีเมืองของชาวลื้อ

ต่อมาครั้งที่ 2 ในตำนานบอกว่า ช้ายแป้ ภาษาลื้อคือ ชนะ ช้ายแป้ เป็นนายพราน นายพรานคนนี้เอาชนะสัตว์ทุกชนิดในป่า เลยเป็นที่มาของชื่อ ช้ายแป้ เป็นเรื่องของการล่ากวางเหมือนกัน แต่ว่าเป็นที่มาของเมืองอะลาวัว และทำให้พญาอินทร์ เรื่องของเจ้าเมืองอะลาวัวไปปลุกสวนตาล สวนมะพร้าว สวนลูกไม้ สุดท้ายพญาอินทร์ก็เอาลูกตาลมาวางในสวน แล้วพญาวัว ซึ่งเป็นพญาวัวของวัวทั้งหลายก็มากินลูกตาลครั้งหนึ่ง กินเท่าไรก็ไม่หมด พอกินไม่หมดก็ทิ้งไว้ครั้งหนึ่ง ลูกเจ้าเมืองมากินก็เกิดท้อง เกิดลูกชาย พญาวัวก็บอกว้าให้กลับไปบ้าน ให้พ่อกับแม่ไปหานายพราน คนเชี่ยวชาญป่า คนนี้พวเข้าป่าไปหาที่ตั้งเมืองใหม่ เพราะเมืองนี้ไม่ใช่เมืองของเจ้า ก็เลยกลับมาให้นายพราน ชื่อช้ายแป้ ก็พาเข้าไป ไปถึงสถานที่หนึ่งที่ตั้งเมืองชื่อว่าเวียงเชียงรุ่ง เวียงเชียงคาน

¹ สรุปรายการอ่านของ พระสภาวดี อุบลีทธิ และ ดิเรก อินทร์จีน

ช่วงที่ 3 จากเมืองอะลาโวนมาเป็นเมืองอะลาวี เนื่องจากว่าช่วงนั้นผู้ชาย เจ้าเมืองตายไป เหลือแต่พี่สาว คนที่หลงกลยกพี่สาวเป็นเจ้าเมืองแทน จึงเปลี่ยนตั้งชื่อเมืองว่าเมืองอะลาวี

ตามตำนานธรรมเนียมการเผาศพเจ้าเมืองลือ เกิดจากพญาวัว เป็นคนสั่งให้อ้ายแป้ เอาศพ ไปฝังกับเจ้าหงคำที่เชียงคาน พอเชียงรุ่งไม่มีเจ้าเมืองก็เชิญมาปกครองเชียงรุ่ง พอตายก็กลับไป ที่เชียงคาน ก็เป็นที่มาของคำที่ว่า แทนคำคางคาน (หรือที่ฝังศพ ป่าช้าเจ้าแผ่นดิน) แทนคำ หมายถึงว่า ให้ความเคารพพระเจ้าตา เป็นผู้ปกครองสูงสุดของเมืองเชียงคานก็เป็นแทนคำ ดง เป็นของเมือง เชียงคาน ก็เลยชื่อคางคาน การเผาศพของอ้ายแป้ จะมีพิธีกรรมต่างๆ ระหว่างเจ้าเมืองกับคนธรรมดา ที่ต่างกัน ถ้าเป็นศพเจ้าเมืองก็มีการสรวลเครื่องบรรณาการต่างๆ ดังที่สมัยยังมีชีวิตอยู่ มีการเฉลิมฉลองการแห่ศพ ตั้งขึ้นราชภิเษกก็จะมีเครื่องบรรณาการต่างๆ ในการประกอบเป็นเครื่องแห่ คริว ตาน ซึ่งในตำนานมีเครื่องประกอบพิธีในการฝังศพเจ้าเมือง มีเครื่องต่างๆที่หน้าขบวน

ตามจารีตดั้งเดิมของชาวลื้อ ตามที่ปรากฏในเอกสาร การจัดงานศพเจ้าไท หรือที่เรียกว่า “เจ้าแผ่นดินนอแร” มี 4 จารีตเก่า คือ

“นอแร” การตั้งศพบำเพ็ญกุศล

“เอาขอนเจ้าลงหอไปไว้ตำหนัก” อัญเชิญพระศพขึ้นสู่ปราสาท

“เอาเจ้าออกไปป่าแก้ว” ขบวนแห่พระศพ ไปป่าช้า

“กมจีเฝ้า-กอกู” การประชุมเพลิงและบรรจุอัฐิ

เป็น 4 ฮีตที่ปรากฏในโบราณก็เขียนยาวแต่ผมมาแบ่งเป็นตอนๆ

1. “นอแร” หรือ การตั้งศพบำเพ็ญกุศล

“นอแร” คือนอนบนผ้าแพร งานส่วนนี้มีทั้งการตั้ง “หมูเข้าตื่นซุง” เครื่องสำหรับ งานเงิน ซ้อนเงิน ตะเกียบเงิน เป็นหน้าที่ของบ้านทัพเทา-สวนคราม เลี้ยงทุกปี ตานขันเช้า เวลาเจ้าตายนอนบนเรือน เอาผ้าคลุมไว้ ไม่ได้บอกว่ามีตะเกียบ แต่คิดว่าน่าจะมี เครื่องสำหรับเหล่านี้เมื่องานศพเสร็จแล้ว จะยกให้หมู่บ้านทัพเทา-สวนครามเก็บไว้ ปีไหนก็เอาออกมาเลี้ยง

“ขันสูตร” ถิ่นที่สวด เทศน์ ไทยทาน สังฆะ 4 อุโบสถ –มงคลตันติง เวลาพระหรือเจ้าตายเอาศพไปนอนแะแล้วมีกลิ่นสวด นิมนต์พระมาสวด สังฆะ 4 อุโบสถ บอกแค่นี้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่ได้สวดอภิธรรม สิ่งที่ไม่ได้พูดถึงก็อาจจะมียุก็ได

“ให้ตื่นซุง” ร้องให้หน้าศพหน้าห้องเทวี อีดา ขัตติยวงศา แล้วให้ชาวบ้านบ้านทัพเทา ผู้ชาย 2 คน เอาผ้าขาวโพกหัวงามด้ามดาบร้องให้ไปด้วย รำลึกอาลัยเจ้าเมือง เจ้าเมืองต้องมีดาบอาญาสิทธิ์ ชาวบ้านบ้านทัพเทาต้องเอามากอดและร้องให้ และชาวบ้านสวนคราม

“นั่งข้าว” หุงข้าว- หน้าห้องบ้านชายสบบาน บ้านชายเชียงรุ่ง บ้านทุ่งและบ้านเปียดเชียงรุ่ง มีสร้อยชื่อ

“ตั้งน้ำพุดน้ำล้า” เตรียมน้ำร้อนน้ำชา เป็นหน้าที่ของไทยเรือนบ้านป่อเตี้ยว ป่อลม คนลือกิน
น้ำชาไม่กินน้ำเย็น

“ตั้งหมู่เช้า” อาหารเลี้ยงแขก หน้าที่ของบุตรธิดาเจ้าแผ่นดินและผู้หญิงบ้านทัพเทา สอน
คราม

“ติดโบม” หีบพระศพ แบบขันคว่ำขันหงาย ศพเมื่อตามวันแรกยังไม่ได้ทำโลงเตรียมไว้ เอา
นอนแสบเรือนก่อน ระหว่างนั้นหีบพระศพแบบลือต้องเป็นแบบขันคว่ำขันหงาย คือต้องมีคนเตรียม
ทำโลง ระหว่างที่ทำก็ต้องเตรียมม้าเครื่องคำ ช้างเครื่องคำ เป็นเครื่องบังสุกุล

“ม้าเครื่องคำ” สำหรับถวายเมื่ออาชญากรรมมาบังสุกุล บุชชาคืน ต้องมีฉัตร บังบอกศักดิ์ศรี
ความแตกต่างระหว่างงานศพของคนธรรมและเจ้า

2. “เอาซอนเจ้าลงหอไปไว้ตำหนัก” อัญเชิญพระศพขึ้นสู่ปราสาท (และการอัญเชิญ)
เมื่อสร้างปราสาทเสร็จแล้วก็เอาศพมาลงตำหนัก ที่ต้องเรียกว่าตำหนักเพราะมีการสร้างหุ่น
เจ้าแผ่นดิน ศพเมื่อเอาใส่ในโลงแล้วจะไม่เห็นตัว แต่ในบันทึกรมีการเอาฟางทำหุ่นเจ้า ทำสรีระกาย
ให้เหมือนเจ้า แต่งหน้าแต่งตา แต่งตัว

“หุ่นเจ้าแผ่นดิน” ทำด้วยฟาง ตกแต่งให้เหมือนเจ้ามีชีวิตอยู่ มีการอบน้ำทุกวัน หน้าทีของ
บ้านทัพเพา เอาศพไว้ในปราสาทในโลง แต่สร้างหุ่นจำลองมาตั้งไว้

“เอาไม้มาแปลงปราสาท” หน้าทีสร้างปราสาทคือคนบ้าน ข้า 4 บ้อง คือมันต้องมีคน
รับผิดชอบ ทั้งการหาวัสดุ การสร้าง ถ้าสร้างไม่ได้ ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่าย โดยต้องระบุหมู่บ้าน

“ขันค่าแปลงปราสาท” ขันตั้งทำปราสาท หน้าทีของ 12 พันนารับผิดชอบต่อ/เรือ เมืองเชียงรุ่ง

“ห้างขันเชิญชวนเจ้า” อัญเชิญพระศพลงประสาธต์้านัก เวลาจะเอาศพเจ้าลงมา อยู่ๆเอา
ลงมาไม่ได้ ต้องมีขันเชิญ เชิญศพจากบนเรือนมานอนปราสาทต้องมีขันเชิญ เชิญครั้งเดียวก็ไม่ได้
ต้องเชิญ 3 ครั้ง ถึงจะเอาศพลงได้ ต้องขอ 3 ครั้ง

รอบแรก ขันดอกไม้และเทียนเงิน 4 คู่

รอบสอง เทียนเงิน 6 คู่ เทียนค่า 8 คู่

รอบสาม เทียนเงิน 12 คู่ เทียนค่า 12 คู่

“เอาซอนเจ้าลงหอไปไว้ด้านหน้า” พันนา 4 บ้อง มาหามออกทางประตูชัย ตั้งไว้บนปราสาท
เวลาออกศพต้องออกประตูชัย ต้องมีปอย มหาบัน เอาศพเจ้ามาได้ต้องมีกรแทนแทน มีเครื่องดนตรี
มีปอย การละเล่นต่างๆ ในอดีตต้องมีมหรสพ มีปอย ไม่ต้องมาเศร้าโศกเสียใจ เอาหุ่นเจ้ามาไว้ใน
ผาม เหมือนกับว่าเจ้ายังมีอยู่ เล่นมหรสพไป แต่ศพเจ้าอยู่ข้างหลัง มีขัน 3 ขันไปขอสุมาศพ มีพระมา
เทศนา สวด มีจุดพลุ

3. “เอาเจ้าออกไปป่าแก้ว” ขบวนแห่พระศพ

ส่วนนี้มีการห้างขันเทียนราชนาเจ้าไป “ป่าแก้ว” เจ้าจ่ามข่าม นำขันเทียน 8 คู่ ก่อนจะเอาศพออกต้องมีขัน มีปูจ่าน คนนำขันเทียนอารณาเจ้าไปป่าแก้ว

“แห่แห่นเจ้าไปป่าแก้ว” ตั้งขบวนเหมือนเจ้ายังมีชีวิตอยู่ ข้างหน้าต้องมี พระญาหลวงเจืองหาญ พระญาหลวงนาซ้าย นาขวา พระญาหลวง

เจ้านาแสนหนอง สามหัวเมืองสิบสองปันนา เดินนำหน้า

เจ้าหัวเมือง (เมืองสิงห์ เมืองมาง เมืองแซ เมืองลา) เจ้าหัวเมืองทั้งหลาย เจ้าหัวร้อย

ขบวนดุริยางค์ดนตรี

หมู่อั้งม้าพร้อมเครื่องบังสุกุล

ฉัตรหวนาค ฉัตรหัวเสื่อ บังบอกถึงตำแหน่ง

ขมด (ชนกลุ่มหนึ่ง น่าจะเป็นลัวะ) แบกดาบเงิน ดาบดำ

“เชือกลาก 3 เส้น” เชือกลากปราสาท ราชบุตดา ราชบุตตี/พระญานาผ้อย /พันนา 4 บ้อง

“แม่นอนชาย” และเป็นหวนาค และเกล็ดนาค ประดับพอกคำ ประดับตกแต่ง แม้จะไม่ได้ลากในน้ำแต่ก็เป็นสัญลักษณ์ที่ต้องเป็นนาค อนุโลม

“สังฆะสุดปฏฐานหลวง”

“จิมอก 9 คำ” จุดประทัด 9 ครั้ง แล้วก็ทำการแห่

4. “กมจีเฝ้า-ก่อกู” การประชุมเพลิง
 “กองฟอน” พันนา 4 บ้อง ผิงเส้าหัวบัว 4 เล่ม ไส่พิน เส้าต้องเป็นหัวบัว แล้วแบ่งหมู่บ้านไหน
 เอามาที่หาบ
 “เชือกไฟม้าแล่น” หัวราชสีห์ รูปสิงห์ รูปม้า มี 3 เส้น ไฟที่จะจุดไปเผาศพ
 “ก่อกู” เฝ้าเสร็จแล้วก็ก่อกูด้วยดินที่ตีบปิดทอง 12 ก้อน ก่อเป็นโพรงแล้วเอาอิฐใส่พอกด้วย
 ปูนให้เรียบ
 “ห้างผ้า 4 คม” ทานเทวดา
 “หมูเข้า” 100 หมู ส่งอ้ายเชียงเหมี้ยง 40 หมู ทานเทวดา อาจจะไม่ใส่ลำรับใหญ่แต่ใส่ชนิด
 เดียว หมู 1 ชัน
 “สังฆะสุดสมุนน้อย 7 รอบ ปฏฐานหลวง 7 รอบ ชัยทั้ง 87 รอบ”
 “ตาแหลัดตาเขียน” ล้อมรอบบริเวณที่จะสร้างกู
 “ขันตั้งก่อกู” เบี้ยพันสาม หมากพันสาม ผ้าแดงวา ผ้าขาววา ข้าวเปลือกนุง ข้าวสารนุง เงิน
 500
 “ทานทวย” หลังจากตายไปแล้วมีการทานทวย ตานขันข้าวไปหา ผ้าคม 5 เครื่องถวายวัด
 หลวง ปูชาธัมมมณีพานสุดศัณเฑียรมาเทศนา หยาดคน้ำ ไปถวายวัดหลวง 5 เครื่อง แต่ละชุดต้องมี
 เจ้าภาพคือ

1. สิบสองพันนา

2. เหนือสนาม เสนาอำมาตย์ทั้งหลาย
3. ราชปุตตา ปุตตี
4. พระญาติหลวง บ้านทัพ บ้านเทา สอนคราม เสนาอำมาตย์ทั้งหลายที่อยู่รอบนอก

ชาวบ้าน บ้านชายสบบาน-เมืองนูน บ้านชายเชียงรุ่ง,บ้านเปียดเชียงรุ่ง

เจ้าหม่อมคำลือในฐานะที่เป็นเจ้าแผ่นดินองค์สุดท้ายของสิบบองบับนา เมื่อตายไป (1 ตุลาคม 2560) ได้มีการจัดงานศพ การจัดศพมีหลายส่วนที่สอดคล้องกับเอกสารดังกล่าวข้างต้น อยู่บ้าง แน่หนอนว่าปัจจุบันสิบบองบับนาเปลี่ยนแปลงไปมาก กลายเป็นส่วนหนึ่งของจีน ทว่าการรื้อฟื้นจารีตงานศพเจ้าไท ก็กลายเป็นเรื่องใหญ่ เป็นที่สนใจกันทั้งในและนอกสิบบองบับนา

เมื่อท่านเสียชีวิต ชาวลื้อบ้านทับเมา เมืองฮ่า ได้เดินทางขึ้นไปคุนหมิง มีคนเฒ่า 3-4 คนเอา
ขันเงิน เทียนเงิน เทียนคำ ไส้พาน มาร้องให้ ร่ำทิ้งรำพัน คำขับ

เจ้าช้อยเหย เจ้าตัวดีหายากก็ดีเหย บัดนี้เจ้าก็ติมาพรากเสถียรแลแก้วแลหอแสง
ก็ตื่นอ

บัดนี้เจ้าก็ติมาพรากหอแสง แลห้องหอคำไว้เปล้า

บัดนี้เจ้า คิน(คินว่า) ติมาพราก ทิ้งข้าคงใช้ แลทิ้งหมู่เทวี ก็ตื่นอ

เจ้าช้อยเหย เจ้าสั่งมาพรากเส้าม่อนน้อย แลทิ้งหมู่ชาวเมือง ช้อยแลนอ

บัดนี้เจ้าก็ติมาละทิ้งเชิงหาญ พร้อมขุนเมือง แลทิ้งข้าเชิงโยย ช้อยแลนอ

บัดนี้เจ้าก็ติมาละทิ้งโขงเขตห้อง ท่อนหัวสิบสองแห่งพันนา ช้อยแลนอ

จากการสังเกตการณ์ (ระหว่างการทำงานภาคสนามเดือนพฤษภาคมและเดือนสิงหาคม
2561) ยังมีกิจกรรมไว้อาลัย มีการก่อกอง เอาการะดูงเจ้าไปใส่กู ดินก็ พิธีกรรมเหล่านี้มีความเชื่อแบบ
โบราณ มีบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในสังคม และสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่กระทำเพื่อส่งเสด็จเจ้าเหนือ
หัวไปสู่นิพพาน เหตุที่ต้องเป็นชาวบ้านจากบ้านทัพเทา และบ้านสวนคราม (ซึ่งยังคงเป็นไปตาม
ตำนานเอกสาร) เพราะที่บ้านทัพเทา สวนคราม ได้ไปกินที่นาที่เจ้าแบ่งไว้ให้ แล้วก็ไม่ต้องส่งส่วย ใน
สิบสองปันนาในเอกสารมีชัดเจนเลยว่าในนาแต่ละผืน นาใคร นาสำหรับคนที่มาเฝ้าเรือน นาสำหรับ
ส่งส่วย แบ่งหน้าที่ชัดเจน แต่ที่บ้านทัพเทา สวนครามไม่ต้องส่ง แต่ต้องมาดูแลรับใช้เจ้า

คำไหว้กระดูกเจ้าหม่อมคำลือ

ข้อขอไหว้ โคมอติงคังคัมเศจพระเป้นเจ้าหม่อมคำลือ ที่ได้ตั้งไว้ที่นี่ ด้วยอาญาแห่งกุลละ
ผละบุญนี้ ขอหื้อข้อพันจากทุกซ์ แลประสพบแต่ความสุขความจำเวญู เสี่ยงกาลทุกเมื่อ
แต่เทอะ